Staten-Generaal

1/2

Vergaderjaar 2025–2026

20 043 Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa

CK /Nr. 157

VERSLAG VAN DE ZITTING 2026 (EERSTE DEEL)

Vastgesteld 3 maart 2026

1. Inleiding

Aan de eerste deelsessie van de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (PACE) in Straatsburg van 26 tot en met 30 januari 2026 namen zeven Eerste Kamerleden deel. Dit waren de senatoren **Kluit**, **Roovers** en **Veldhoen** (allen GroenLinks-PvdA), **Panman** (BBB), **Vogels** (VVD, delegatieleider), **Moonen** (D66) en **Bovens** (CDA). Aan het begin van de zitting werd Petra Bayr (Oostenrijk) gekozen tot nieuwe president van de PACE. Er waren urgentiedebatten over humanitaire bescherming en de eerbiediging van het internationaal recht in Gaza en de Westelijke Jordaanoever, de situatie rond Groenland, de politieke crisis in het bredere Midden-Oosten en het 65-jarig jubileum van het Europees Sociaal Handvest. De Assemblee herdacht de holocaust op de Internationale Holocaustherdenkingsdag. Op de plenaire agenda stonden voorts debatten over Oekraïne en de veiligheid van het Europese continent, de noodzaak van een verbod op conversiepraktijken en het versterken van democratieën met behulp van jongeren. Het platform «Open dialoog met de Russische Democratic Forces» had de eerste bijeenkomst. De President van Moldavië en de Armeense Minister van Buitenlandse Zaken richtten zich tot de leden. Vicepremier en Minister van Buitenlandse Zaken van de Republiek Moldavië lichtte de prioriteiten van het halfjaarlijkse voorzitterschap van het Comité van Ministers toe. Zoals gebruikelijk was er het vragenuur met de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa. De verkiezing voor een nieuwe Nederlandse rechter bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens werd gewonnen door Corrina Wissels. De delegatie had een ontmoeting met Tanja Gonggrijp, Permanent Vertegenwoordiger bij de Raad van Europa en haar team.

2. Plenaire debatten

Bij de opening van de plenaire zitting op maandag 26 januari werd Petra Bayr (Oostenrijk) met ruime meerderheid gekozen tot voorzitter van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa (PACE) voor een ambtstermijn van één jaar. «We zijn verenigd door de visie van een

kst-20043-157
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

Europa – en een wereld – zonder oorlog. En we zijn verenigd door al onze verworvenheden, onze verdragen en overtuigingen», zei de nieuwgekozen voorzitter in haar inaugurele rede. Ze prees de waarde van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens prees, als levend instrument dat invloed heeft op het echte leven. «De Raad van Europa mag nooit zwijgen wanneer er onrechtvaardigheid heerst, wanneer democratische verworvenheden onder toenemende druk staan en wanneer individuen uitsluitend vanwege hun overtuigingen van hun vrijheid worden beroofd,» sprak Bayr. Verwijzend naar de agressieoorlog van de Russische Federatie tegen Oekraïne riep zij op tot een krachtige inzet voor het internationaal recht, territoriale integriteit en vreedzame conflictoplossing. «Deze oorlog is niet alleen een aanval op de soevereiniteit van een staat. Het is een aanval op het internationaal recht, op de Europese vredesorde en op de fundamenten van de mensenrechten. De kracht van het recht – niet het recht van de sterkste – moet zegevieren», zei zij. Ook wil Bayr de Raad van Europa dichter bij de burgers, en met name bij jongeren, brengen. Ze hield een pleidooi voor een breed zichtbare Raad van Europa, door nauwere en meer strategische samenwerking tussen de Parlementaire Vergadering, het Comité van Ministers, het Hof, de secretaris-generaal en alle instellingen. «Samen kunnen we de samenhang, de zichtbaarheid en de politieke impact versterken,» concludeerde zij.

Tekke Panman opende als rapporteur *Threats to the International Criminal Court* op 26 januari het actualiteitendebat over het beschermen van het systeem van internationale rechtspraak. «Als we luisteren naar het nieuws, lijkt het erop dat velen zijn vergeten hoe belangrijk het internationaal recht en de internationale rechtspleging zijn, dat dit de gedeelde waarden van onze gemeenschap zijn, en vooral dat menselijkheid centraal staat in ons systeem,» zei Panman. Hij wees erop internationale rechtspraak een gedeeld en algemeen gevoel van rechtvaardigheid tussen landen en tussen mensen is, «Het houdt in dat individuen worden beschermd tegen willekeurig gedrag, zowel door hun eigen staat als door andere staten. Het is een broodnodig kompas in onzekere tijden,» sprak Panman. Hij uitte zijn zorgen over de behandeling, bedreiging en sanctionering van aanklagers en rechters – functionarissen die hun leven hebben gewijd aan het ter verantwoording roepen van oorlogsmisdadigers- enkel vanwege hun inzet voor het internationale recht. Namens de fractie van Socialisten, Democraten en Groenen (SOC) benadrukte Saskia Kluit het belang van geloofwaardige en snelle uitvoering van uitspraken van het ICC en ICJ en het beschermen van mandaathouders als ICC-aanklager Kahn en VN -rapporteur Francesca Albanese. «De Raad van Europa en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens spelen een centrale rol. Samen met de VN, het Internationaal Strafhof en het Internationaal Gerechtshof vormen zij de pijlers van de internationale rechtsorde voor het verdedigen van fundamentele waarden zoals vrijheid van meningsuiting en menselijke waardigheid,» sprak Kluit.

Dinsdag 27 januari hield de president van Moldavië, Maia Sandu haar toespraak waarin ze waarschuwde dat Europa met twee oorlogen wordt geconfronteerd. «De agressieoorlog van Rusland tegen Oekraïne en een even gevaarlijke, minder zichtbare hybride oorlog met desinformatie, cyberaanvallen en externe inmenging in Europese democratieën staan niet los van elkaar, ze versterken elkaar en hebben hetzelfde doel,» sprak ze. De ene vernietigt steden met raketten, de andere ondermijnt het vertrouwen met geld, verhalen en manipulatie om Europa te ondermijnen, te controleren en te verdelen voegde ze daaraan toe. Manipulatie van informatie, versterkt door technologie, ondoorzichtige algoritmen en kunstmatige intelligentie acht Sandu de gevaarlijkste manier van hybride oorlogsvoering. «Als we hier niets tegen doen, zullen degenen die de technologie beheersen in toenemende mate bepalen hoe mensen

denken,» zei zij en wees op de noodzaak van een duidelijk en alomvattend rechtsinstrument inzake buitenlandse manipulatie van informatie en inmenging, dat zich richt op verkiezingsinmenging, mediaconcentratie en -overname, georganiseerde misdaad, cybercriminaliteit, corruptie, het kwaadwillige gebruik van kunstmatige intelligentie en andere technologieën. In antwoord op vragen over de situatie in de regio Transnistrië zei de president dat de Moldavische autoriteiten zich volledig inzetten voor een vreedzame oplossing van het conflict en benadrukte zij de stappen die recentelijk zijn genomen om economische herintegratie te bevorderen, waardoor 70% van de export uit deze regio nu naar EU-landen gaat. De illegale aanwezigheid van Russische troepen blijft de grootste belemmering voor volledige re-integratie en ze bevestigde opnieuw dat Moldavië vastbesloten is deze uitdaging het hoofd te bieden.

Secretaris-generaal Alain Berset wees in zijn toespraak op 27 januari op de versnelde opeenstapeling van crises, geopolitieke spanningen en informatie-overload, die leiden tot instabiliteit en machtsdenken, zelfs binnen allianties en rechtsordes, die volgens Berset een breuk in de wereldorde markeren. De huidige crises zijn volgens hem het gevolg van langdurige ondermijning van internationale afspraken, economische ontwrichting en verlies aan vertrouwen, waarbij angst en desinformatie een voedingsbodem vonden. Berset legde uit dat een verkeerde reactie op de concurrentie tussen grootmachten schadelijk kan zijn voor Europa. «We moeten niet kiezen tussen recht en veiligheid, wat in sommige andere regio's is gebeurd, mag geen voorbeeld zijn voor Europa,» sprak hij. Berset stelde dat democratische veiligheid de weg vooruit is en recht de vorm van macht van Europa. «Het zorgt voor autonomie zonder overheersing, samenwerking zonder onderwerping en veiligheid zonder capitulatie,» aldus Berset en hij riep op om vast te houden aan de bescherming van het rechtskader en dubbele standaarden in de internationale politiek te weerstaan. «Middelgrote mogendheden zijn niet machteloos, de ruimte tussen grootmachten is niet leeg. Het is daar waar Europa moet optreden,» sprak hij.
In de plenaire zaal vond daarna de holocaustherdenking plaats. Veel sprekers stonden stil bij de lessen uit het verleden. Lord Alf Dubs, die in juni 1939 op zesjarige leeftijd aan de Holocaust ontsnapte met een Kindertransport-trein vanuit bezet Europa, sprak over het belang van het doorgeven van de geschiedenis van de Holocaust aan jonge mensen: «We moeten ervoor zorgen dat de volgende generatie het begrijpt, want mensen zoals ik zullen er niet meer zijn – en het is belangrijk dat de boodschap wordt doorgegeven aan de volgende generatie,» zei hij. PACE-president Bayr sprak over de gezamenlijke verplichting om de lessen van de holocaust om te zetten in concrete politieke actie. «Nooit meer is geen symbolische uitdrukking, het is een politieke verbintenis – om de menselijke waardigheid te verdedigen, minderheden te beschermen en weerstand te bieden aan de uitholling van democratische normen, waar die zich ook voordoet,» sprak zij. Ook de president van de Republiek Moldavië wees erop dat «Nooit meer» geen belofte is die vanzelf standhoudt. «Het is een verantwoordelijkheid die we moeten hernieuwen, via onze instellingen, onze keuzes en onze moed. Laten we de moed hebben om te handelen voordat herinnering omslaat in spijt,» zei zij. Andere deelnemers aan de herdenkingsceremonie waren Meyer Stambler, opperrabbijn van de Federatie van Joodse Gemeenschappen van Oekraïne, met een videoboodschap vanuit het Joods Museum van Oekraïne in Dnipro; Anina Ciuciu van de Roma- en Travellersgemeenschap; Krystian Kamiński van de LGBTI-gemeenschap in Polen; en de Franse historicus Nicolas Laugel. Hierop volgde een kranslegging ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de holocaust en werd een minuut stilte in acht genomen.

Tijdens de middagvergadering werd de resolutie **Supporting the commitment to a comprehensive, just and lasting peace for Ukraine and the security of the European continent** (doc. nr. 16311) aangenomen die aandringt op een onmiddellijk en volledig staakt-het-vuren en oprechte onderhandelingen, waarbij Oekraïne niet gedwongen mag worden om onder bombardementen te onderhandelen, er geen territoriale concessies mogen gedaan die in strijd zijn met de beginselen van het internationaal recht, noch mag tijdelijk bezet Oekraïens grondgebied als Russisch worden erkend, wat een verandering van de grenzen met geweld zou legitimeren.
Ook nam de assemblee de resolutie **Ensuring safe, sound and credible elections in times of crisis** (doc. nr. 16297) die ingaat op de talloze uitdagingen waarmee verkiezingen te maken hebben tijdens natuurrampen, pandemieën, terroristische aanslagen en conflicten, met name de agressie van de Russische Federatie tegen Oekraïne. Om de democratische legitimiteit te behouden, pleit de resolutie voor verbeterde wettelijke, procedurele en institutionele waarborgen, gedegen voorlichting van kiezers en flexibele praktijken voor verkiezingswaarneming en moedigt lidstaten aan om hun strategieën op het gebied van verkiezingsveiligheid, transparantie en crisiscommunicatie te versterken, en internationaal samen te werken om de veerkracht van verkiezingen te vergroten.

Op woensdag 28 januari werden twee resoluties over jongeren besproken. In de resolutie **Strengthening democracies with young people: from participation to shared responsibility** (Doc. nr. 16308) werd benadrukt dat het leren en beoefenen van democratie een politieke kernprioriteit in het onderwijssysteem moet zijn om jongeren te helpen vertrouwen in de democratie te krijgen en zich in te zetten voor democratisch burgerschap. Theo Bovens onderstreepte het belang van inclusieve jeugdparticipatie. «Echte participatie betekent dat jongeren niet alleen over jongerenonderwerpen spreken, maar op alle politieke terreinen moeten kunnen meedoen. Ik stel dan ook voor dat de aanbevelingen niet uitsluitend aan regeringen gericht moeten zijn, maar ook aan maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen en jeugdorganisaties, zodat de implementatie meer bij de samenleving en bij jongeren zelf komt te liggen,» sprak Bovens. De resolutie **Socialising at schools: for an inclusive and participatory education fostering democratic values** (Doc. nr. 16314) ging over het belang van de effectieve participatie van jongeren voor de vernieuwing, veerkracht en legitimiteit van democratische instellingen, en dat de toekomst van Europa afhangt van samenlevingen waarin jongeren worden erkend als gelijkwaardige partners bij het vormgeven van het politieke, sociale, economische en culturele leven. Namens de Alliantie van Liberalen en Democraten voor Europa (ALDE) sprak Carla Moonen haar waardering uit voor het rapport en benadrukte dat scholen het hart vormen van de democratie. «Net zoals kinderen een spiegel van hun ouders zijn, zijn scholen een spiegel van de samenleving–met zowel haar kracht als haar problemen, zoals discriminatie en uitsluiting. Daarom moeten scholen plekken zijn waar democratie niet alleen wordt onderwezen, maar daadwerkelijk wordt beleefd,» zei Moonen. Zij verwelkomde alle aanbevelingen van het rapport om kinderen, leraren en instellingen te versterken. «Om alle kinderen in staat te stellen te leren op een manier die bij hen past en om gelijke kansen te bieden, moeten we rijke schooldagen creëren met onderwijs, zorg, sport, cultuur, kunst, natuur en natuurlijk een warme maaltijd voor elk kind,» sprak Moonen. Zij pleitte ervoor om in plaats van te proberen de oude orde te herstellen, iets beters, sterkers, democratischer en rechtvaardiger op te bouwen en onderwijs zou op dit moment een politieke prioriteit moeten zijn. «De jongeren die vandaag in de klas zitten, zijn de

werknemers en leraren van morgen. We moeten nu in hen en in onze toekomst investeren,» sloot zij af.

Het actualiteitendebat over eerbiediging van het internationaal recht in Gaza en op de Westelijke Jordaanoever na het staakt-het-vuren werd geopend door rapporteur Saskia Kluit. In haar bijdrage betoogde zij dat vrijheid en vrede onmogelijk zijn zonder gerechtigheid en dat duurzame vrede in Israël en Palestina alleen kan worden bereikt door rechtvaardigheid en verantwoording voor alle gepleegde misdaden. Kluit wees op de tekortkomingen van het vredesakkoord door het onvoldoende betrekken van de Palestijnen en het negeren van hun rechten, cultuur en menselijkheid. Kluit sloot af met de overtuiging dat, net zoals Europa na de Tweede Wereldoorlog een mensenrechtensysteem wist op te bouwen, ook een rechtvaardige en blijvende vrede tussen Israël en Palestina mogelijk is – mits Europa zijn eigen waarden consequent volgt.

Een zeldzaamheid was de unanieme tegenstem van de Assemblee tegen het **Draft additional protocol to the Convention on Human Rights and Biomedicine concerning the protection of human rights and dignity of persons with regard to involuntary placement and involuntary treatment within mental healthcare services** (doc.nr. 16309). Het Comité van Ministers had de PACE gevraagd om advies uit te brengen over het door intergouvernementele deskundigen opgestelde ontwerpprotocol inzake de onvrijwillige opname en onvrijwillige behandeling van personen in de geestelijke gezondheidszorg, omdat dit het moeilijker zou maken om dwangmaatregelen in dergelijke instellingen af te schaffen. Ondanks de erkenning van de noodzaak om een kader te bieden voor uitzonderlijke maatregelen als uiterste middel bij de behandeling van personen in deze situatie, verzocht de Assemblee het Comité van Ministers te overwegen een flexibeler instrument dan een protocol te gebruiken, zoals een aanbeveling die in overeenstemming is met het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en de daarbij behorende algemene opmerkingen en richtsnoeren, en die uitgaat van een paradigmaverschuiving naar meer respect voor de autonomie van deze personen.

Donderdag 29 januari vond het urgentiedebat over Groenland plaats. Voorafgaand hieraan publiceerde de Deense delegatie namens de politieke groepen en 34 landen, waaronder Nederland, een statement[1] over Groenland waarin zij hun gezamenlijke inzet voor vrede, veiligheid, democratie en een op regels gebaseerde internationale orde benadrukken. De aangenomen resolutie **Threats against the international order: the case of Greenland** (doc.nr. 16334) onderstreept de soevereiniteit en territoriale integriteit van het Koninkrijk Denemarken en herhaalt dat beslissingen over de toekomstige status van Groenland of zijn betrekkingen een zaak zijn van het volk van Groenland en het volk van Denemarken.

Geconfronteerd met instabiliteit in het Midden-Oosten en ernstige schendingen van de mensenrechten in zowel de Islamitische Republiek Iran als de Arabische Republiek Syrië, nam de assemblee de resolutie **Political crisis in the broader Middle East: the need to protect human rights and the rights of all minority groups** (doc. nr. 16336) aan waarin de bescherming van de burgerbevolking, met inbegrip van personen die tot etnische en religieuze minderheidsgroepen behoren, voorrang moet krijgen bij alle politieke, militaire en veiligheidsbeslissingen. In haar bijdrage stelde Kluit dat jaren van debat en passiviteit tegenover Iran hebben geleid tot straffeloosheid en grootschalig geweld

[1] joint-statement-on-greenland-pace.pdf

tegen onschuldige burgers. «De internationale aandacht gaat naar militaire en strategische kwesties, zonder een geloofwaardig plan voor de bescherming van de Iraanse bevolking. We moeten de passiviteit doorbreken en concrete actie ondernemen om de Iraanse bevolking te beschermen en daders van geweld niet ongestraft te laten,» zei Kluit.
Met het aannemen van de resolutie **For a ban on conversion practices** (doc.nr. 16315) roept de Assemblee de lidstaten op wetgeving aan te nemen die conversiepraktijken verbieden, met oplegging van strafrechtelijke sancties, gebaseerd op een duidelijke en uitgebreide definitie van de verboden praktijken, en om toezicht- en rapportagemechanismen in te stellen.
Vanwege het 65-jarige bestaan van het Europees Sociaal Handvest behandelde de assemblee de gelijknamige resolutie **The 65th anniversary of the European Social Charter: social rights as the foundation of resilient democracies and social justice** (doc.nr. 16335). Als voorzitter van de commissie Sociale Zaken, Gezondheid en Duurzame Ontwikkeling benadrukte Kluit dat de sociale grondrechten het fundament vormen onder veerkrachtige democratieën en daarmee de kern van het werk van de Raad van Europa. Tot slot behandelde de plenaire vergadering de **Post-monitoring dialogue with North Macedonia** (doc. nr. 16317) waarin gekeken werd naar de maatregelen en wetsvoorstellen die zijn gedaan over hervormingen van het gerechtelijk apparaat en het openbaar ministerie, de Raad voor de Rechtspraak, het Openbaar Ministerie en de Raad van Openbare Aanklagers. Verder werd ingegaan op de genomen maatregelen om corruptie te bestrijden en de toezegging van het land om de mensenrechtenproblemen van de Roma-gemeenschap aan te pakken. Rian Vogels sprak namens de ALDE-fractie de steun uit voor het sluiten van de dialoog met Noord-Macedonië, als erkenning van de geboekte vooruitgang en als stimulans voor pro-Europese hervormers. «Het rapport dat voor ons ligt bevestigt een belangrijke werkelijkheid: Noord-Macedonië is vandaag de dag een goed functionerende democratie, waar fundamentele rechten en vrijheden worden gerespecteerd. Het rapport identificeert terecht gebieden waar verdere vooruitgang nodig is, de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de strijd tegen corruptie,» sprak Vogels.

Op vrijdag 30 januari tijdens het open debat prees Tekke Panman de invoering van de zogeheten «blauwe kaart» en noemde het instrument een welkome aanvulling op het debat. Wel meende Panman dat de beperkte spreektijd nadelig kan zijn voor leden wiens moedertaal niet Frans of Engels is, omdat zij hun inhoudelijke bijdrage niet altijd volledig kunnen uitspreken. Panman vroeg om hier in de toekomst rekening mee te houden.

3. Overige

Op 27 januari werd Saskia Kluit herbenoemd als voorzitter van de Commissie voor Sociale Zaken, Gezondheid en Duurzame Ontwikkeling en nam deel aan de Joint Committee Meeting met de ambassadeurs bij de Raad van Europa op 29 januari, waarbij gesproken werd over de opvolging van de informele ministeriële conferentie in december 2025. Veldhoen en Moonen spraken met de Open Dialogue Foundation over het toenemende misbruik van westerse rechtssystemen en wetshandhaving door autoritaire regimes. In de commissie Politieke Zaken werd Vogels benoemd als rapporteur «Need to protect Election Observers» en in de commissie Election of Jugdes gekozen tot derde vicevoorzitter. Op 29 januari woonde Vogels een side-event bij over het verbieden van conversie therapieën vooruitlopend op het debat later die dag. In de commissie Juridische Zaken werd Veldhoen benoemd tot rapporteur «Towards the universal abolition of the death penalty». Op 29 januari was

Kluit als rapporteur inzake de humanitaire crisis in Gaza gastvrouw van het tonen van de film «The Voice of Hind Rajab», waar 200 mensen aan deelnamen. Na afloop volgde een gesprek met de producent van de film, en was er een videoboodschap van de regisseur en moeder van Hind Rajab. Roovers, Panman, Bovens en Vogels werden lid van de nieuw ingestelde speciale commissie New Democratic Pact.

De voorzitter van de delegatie,
Vogels

De griffier van de delegatie,
Bakker-de Jong